

Възходът на българската софтуерна индустрия

Устойчивото развитие през последните години трасира възходящата траектория на ИТ сектора в България

— Иван Гайдаров

НАПЪЛНО В ТОН С ГЛОБАЛНАТА КАРТИНА ИТ СЕКТОРЪТ Е НАЙ-БЪРЗО РАЗВИВАЩИЯТ се сегмент от българската икономика и всички прогнози сочат,

че тази тенденция ще остане устойчива поне в следващите няколко години. С присъщата си адаптивност и гъвкавост българската софтуерна индустрия успява да премине без особен сътресения през многобройните предизвикателства през последните години, затвърждавайки репутацията си на сектор, който формира в най-голяма степен бизнес лицето на страната ни в глобален мащаб. Това напълно се потвърждава и от последното издание на годишния доклад за състоянието на софтуерния сектор в България на Българската асоциация на софтуерните компании (БАСКОМ) – „Барометър 2020“. Докладът, базиран на данни от над 4400 компании, е изготвен от CBN - Pannoff, Stoytcheff & Co. и покрива годините 2018, 2019 и прогноза за 2020 г.

ОБЩ ПРЕГЛЕД

През 2019 г. софтуерният сектор в България отбелязва ръст от близо 600 млн., което категорично го прави най-бързо растящият сектор в страната. Над 80% от приходите на компаниите в него са генерирани от износ, като ръстът на годишна база за 2019 г. е 20% (3,1 млрд. лв.) Прогнозните стойности за растеж през пандемичната 2020 г. са в рамките на 12%, а очакваният ръст на приходите в сектора достига 10% при 5,5% спад на БВП на страната.

„Софтуерният сектор в България продължава да расте, да се развива и да добавя все по-голяма стойност към икономиката на страната. Ръст от 10% на приходите в 2020 г. спрямо 2019 г. и нови 3500 работни места го отличават от повечето други сектори в икономиката, засегнати от пандемията и последващата икономическа криза. Със сериозно увеличеното търсене

на софтуерни услуги и продукти от втората половина на годината секторът показва, че е стратегически ключов участник в навлизането на световната икономика в т.нар. втора вълна на дигитална трансформация. Тенденциите са подобни, а прогнозите за връщане на сектора към двуцифрени ръстове са все по-реални", коментира Крум Хаджигеоргиев, член на УС на БАСКОМ, и добавя: "Надяваме се, че секторът ще създаде минимум 23 000 нови работни места през следващите 5 години, а много местни компании продължават да откриват офиси в региона и други държави, успоредно с неспиращото навлизане на западни инвеститори, които откриват инженерни и R&D центрове в България."

Тази концентрация на талант и инвестиции се превръща в основа за отлично представяне на софтуерната индустрия и по отношение на БВП на страната и работните мес-

та, които създава. Статистиката показва, че от 2014 г. (1,8% приходи спрямо БВП) до 2020 г. (3,8% приходи спрямо БВП) тя се намира в състояние на постоянен възход, без нито едно отстъпление. За тези 7 години ИТ компаниите у нас са увеличили приходите си почти три пъти.

Устойчивият ръст е характерна черта на българския софтуерен сектор и когато става дума за нови работни места. Броят на заетите в него расте постоянно в рамките на изследвания период и почти се е удвоил – при 20 117 заети през 2014 г. през 2020 г. очакванията са техният брой да достигне 37 864. Софтуерният бизнес остава и работодател номер едно по размер на възнагражденията, след като през 2019 г. средното месечно възнаграждение на зает в индустрията се задържа на ниво, над 3 пъти по-високо от средното за страната (3201 лева нетна месечна заплата). Бъдещето също изглежда светло,

като анализаторите очакват заплащането на софтуерните специалисти у нас, коригирано през стандарта на живот, да надмине значително това във Великобритания и да е по-високо дори от това в Германия.

И ако доскоро софтуерната ни индустрия беше концентрирана основно в София, то вече редица компании поглеждат към различни локации извън столицата, което според Крум Хаджигеоргиев се дължи основно на факта, че бизнесът търси все повече иновативни начини да намира талант и кадри. "Тенденцията много софтуерни компании да откриват офиси извън София продължава и се засилва, а отделни общини са пример за добри практики за колаборация и съдействие, приемайки развитието на местните си софтуерни и иновативни екосистеми за приоритет. След добрите примери като Пловдив, Варна, Бургас и Велико Търново вече виждаме подобни инициативи и растящи общности и в по-малки градове като Русе, Враца, Габрово, Стара Загора и много други. Допълнително тенденцията на повечето компании да промотират и толерират работа "отвсякъде" позволява на растящ брой служители да избират да живеят и работят от отдалечени и красиви кътчета на България, където има създадена инфраструктура и свързаност. Тези две тенденции помагат да се намали централизацията на целия сектор в София, където все още е концентриран 85% от сектора", категоричен е той.

Платените от софтуерната индустрия данъци в периода 2014 - 2019 г. също контрастират силно на общия фон, нараствайки със 136% (428 млн. лв.) при ръст на данъчните приходи на националния бюджет за същия период от 62%. Това обаче далеч не означава, че пред сектора не съществуват сериозни предизвикателства, с които трябва да се справи, ако иска да покрие високите очаквания.

**Крум
Хаджигеоргиев,**
член на УС
на БАСКОМ

**Доброслав
Димитров,**
председател
на УС на
БАСКОМ

**Филип
Мутафис,**
член на УС
на БАСКОМ

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ

Трите основни външни фактора, които могат да повлияят негативно на софтуерния бранш у нас, са развитието на световната икономика, пандемията от COVID-19 и държавната политика, смятат респондентите в „БАСКОМ Барометър 2020“. Списъкът с основни предизвикателства се допълва от пазара на работна ръка, конкуренцията и състояние на националната икономика.

“По-голям ръст и по-голяма добавена стойност може да се създава, като се позволи на по-амбициозни компании да инвестират в развойна дейност, иновативни продукти и иновации в процеси и специализация. Търсенето е на лице, но пречките да се реализира този ръст също имат своята роля в ограничаването на растежа – липсата на кадри е основно предизвикателство. Негостатъчната сигурност и предвидимост на данъчната рамка е друг риск, който кара местните мениджъри да са по-консервативни в стратегиите си за растеж, а нови външни инвеститори да разглеждат и изберат други страни в региона за техните инвестиции. България е малка страна с малко население и сериозни демографски предизвикателства. По-голям растеж би следвало да се търси със стратегии на фокус, специализация и иновации със амбиции за нишови лидери на световно ниво”, очертава основната картина Крум Хаджигеоргиев.

Доброслав Димитров, председател на УС на БАСКОМ, добавя: “Пандемията от COVID-19 се разрази изключително бързо и несъмнено се оказа предизвикателство за всички. ИТ индустрията не прави изключение, но е факт, че софтуерните компании се справиха със ситуацията по-добре от други. Много от тях всъщност превърна-

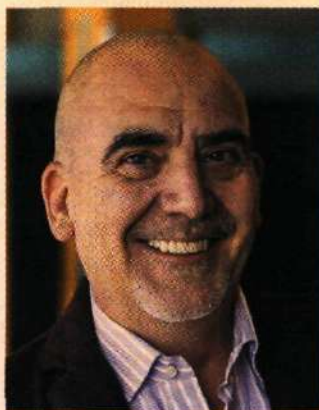
ха предизвикателството във възможности и отчетоха значителен ръст на приходите си. По обясними причини за геймърските компании например това бе не просто добра, а фантастична година.”

По отношение на липсата на кадри, обаче секторът сякаш все още не може да намери решение, което според Филип Мутафис, член на УС на БАСКОМ, се дължи в немалка степен на факта, че ръстът на индустрията превишава сериозно този на приема на студенти в ИТ специалности. “Търсенето многократно надвишава предлагането и по-лошото е, че „ножицата“ се разширява. Докато индустрията за последните 10 години е нараснала три пъти, приемът на студенти в ИТ специалности има значително по-малък ръст. Частните академии и обучителни центрове компенсират това само донякъде. Реално те обучават по-голямата част от новите ИТ кадри и правят това с микроскопичен бюджет в сравнение с бюджетите на МОН”, отбелязва той и акцентира: “Има много фактори, нужни за развитието на една екосистема, най-важен от който е рисковият капитал: както фондове, създадени с европейски пари, така и частен рисков капитал. Много млади хора придобиват ценен опит в аутсорсинг центровете на международни компании и впоследствие стартират собствени проекти. Плоският данък и предвидимата социално-осигурителна политика също изграят тиха, но важна роля, когато инвеститори решават към коя държава да насочат усилията си. Но конкурентните предимства на България от данъчно-осигурителна гледна точка не са за сметка на бюджета – напротив. ИТ индустрията е един от най-светлите сектори в икономиката.”

ИСТОРИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ

А това, че макар и иновативна, софтуерната индустрия всъщност се превръща в устойчива част от българската икономика, се потвърждава и от факта, че тази година Българската асоциация на софтуерните компании навършва 20 години. "Фактът, че БАСКОМ съществува вече две десетилетия, е важен, защото това означава не само че нашата асоциация е жива и дейна, но и че от нея има огромна полза. Това е пряко отражение на развиващата се все по-добре българска ИТ индустрия - БАСКОМ съществува единствено във връзка с нея и в отговор на необходимостта на задружната, прагматична и позитивно настроена софтуерна общност да разполага с отворена платформа за обмен на идеи, решаване на общи проблеми и споделяне на опит. Силата на общността е най-ценният капитал на БАСКОМ, натрупан в тези години", смята Георги Брашнаров, член на консултативния съвет на организацията.

Създаването на БАСКОМ е пряко свързано с бурното развитие на софтуерната индустрия у нас, тъй като организацията се появява в резултат на нуждата през 2001 г. да се промени политиката за ДДС на държавата спрямо софтуерните компании, работещи и тогава, и до ден днешен предимно за износ. "После дойде интензивната дейност на българските софтуерни компании по позиционирането на България на световната ИТ карта. След като това се случи успешно, последва активна работа на асоциацията върху големия проблем с липсата на кадри за сектора, който се оказа, че няма бързо решение и продължава и днес да е основен наш приоритет в активната ни комуникация с образователните институции, в редицата частни академии, програми и стажове за обучение на млади специалисти, в инициативи-

Георги Брашнаров
член на консултативния съвет
на организацията

те ни, насочени към връщането на талантиливи български специалисти от чужбина и привличането на външни специалисти", разкрива още Георги Брашнаров.

Устойчивото развитие през последните години трасира възходящата траектория на ИТ сектора в България, като прогнозите за приходите в него за периода 2020 - 2024 г. сочат ново удвояване. Прогнозите за ръста на работните места също са впечатляващи – при прогнозни 37 864 през 2020 г. те се очаква да достигнат до 58 000 през 2024 г. (годишен темп от 6000 нови работни места). Оперативните приходи на сектора за този период трябва да достигнат 6% от БВП, а приходите – 7.8 млрд. лева. На този фон данъците и осигуровките, платени от компаниите в него, ще бъдат в размер на 1.5 млрд. лева, сочат резултатите от „БАСКОМ Барометър 2020“.

"Най-важното е, че ИТ индустрията тук не спира своя темп на развитие. Дори в трудна и непредвидима година като 2020 отчитаме 10% ръст. Това означава до 4 млрд. лв. приходи. Благодарение на засилващата се дигитализация на различни бизнес сектори можем да гледаме с оптимизъм напред. Надяваме се на постепенно завръщане към ръст на приходите от порядъка на 18%-

24% годишно, както и на успешни сливания на компании, реструктуриране и продажба на такива, както и появата на съвсем нови и прогресивни играчи на пазара", обобщава основните тенденции Доброслав Димитров, като включва в списъка и започналата през 2020, но продължаваща и през 2021 г. "повсеместна дигитализация на несофтуерния бизнес": "В ЕС и в частност в България отдавна се говори за нуждата от бърза и цялостна дигитализация, но беше нужна подобна криза, за да бъде осъзнато критичното значение на новите технологии и новите работни процеси. Дигитализацията всъщност ще помогне на всички - това наистина отваря изцяло нови възможности за развитие на бизнеса."

Георги Брашнаров обобщава ситуацията в българската софтуерна индустрия така: "Ние отдавна сме на световната софтуерна карта. Най-важното е, че отдавна надживяхме възприемането на България единствено като аутсорсинг дестинация. Сериозните български ИТ компании са компетентни и сигурни партньори и иноватори, а не фирми, предлагащи евтина работна ръка. И ако е безусловно, че българските софтуерни услуги в момента са с безкомпромисно качество и са наистина на световно ниво, това, което предстои оттук нататък да развиваме все по-активно и по-професионално, са създадените от нас софтуерни продукти. Професионалното продуктовиизиране трябва да мине на следващото ниво и тук развитието на стартър културата и преминаването ѝ от фазата на стихийност към фазата на професионално управление на процесите е от ключово значение."

А ние само можем да се надяваме възходът на българската софтуерна индустрия да продължи. Защото кой, ако не тя, може да изгради образа на страната ни, без който тя практически би останала „аналогова антика“ в свят на засилена дигитална трансформация.